

Sygn. akt V CZ 54/13

POSTANOWIENIE

Dnia 7 listopada 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Kwaśniewski (przewodniczący)

SSN Jan Górowski

SSN Bogumiła Ustjanicz (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku B. W. i in.,

przy uczestnictwie Gminy W.

o wpis w dziale III księgi wieczystej roszczenia o zwrot wywłaszczonych nieruchomości,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 7 listopada 2013 r.,

zażalenia wnioskodawców na postanowienie Sądu Okręgowego w W.

z dnia 28 marca 2013 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy odrzucił skargę kasacyjną wnioskodawców od postanowienia tego Sądu z dnia 28 listopada 2012 r., którym oddalona została ich apelacja od postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 19 października 2012 r. oddalającego wniosek o wpis w dziale III wskazanej księgi wieczystej roszczenia o zwrot wywłaszczonej nieruchomości. Zgłoszone żądanie Sąd Okręgowy potraktował jako wniosek o wpis ostrzeżenia o toczącym się postępowaniu administracyjnym o zwrot wywłaszczonej nieruchomości. Przyjął, że postanowienie w przedmiocie wniosku o wpis ostrzeżenia nie kończy postępowania w zakresie uprawnień podmiotowych związanych z ustrojem ksiąg wieczystych. Odwołał się do poglądu Sądu Najwyższego wyrażonego w sprawie o wpis ostrzeżenia na podstawie art. 10 ust. 2 u.k.w.h., przyjmującego, że istotą ostrzeżenia nie jest rozstrzygnięcie o prawidłowości prawa wpisanego w księdze wieczystej, a jedynie urzędowa informacja o zakwestionowaniu zasadności wpisu. Stwierdził, że tak samo należy ocenić charakter wniosku o wpis ostrzeżenia o toczącym się postępowaniu administracyjnym.

Wnioskodawcy w zażaleniu zarzucili zaskarżonemu postanowieniu dokonanie błędnej wykładni art. 519¹ § 1 k.p.c. przez przyjęcie niedopuszczalności skargi kasacyjnej w sprawie o wpis roszczenia o zwrot wywłaszczonych nieruchomości, art. 10 ust. 2 u.k.w.h. przez zastosowanie go do zgłoszonego roszczenia oraz art. 16 ust. 1 u.k.w.h. w związku z art. 136 ust. 3 u.g.n., polegającej na uznaniu wpisu tego roszczenia za wpis wpadkowy. Domagali się uchylenia zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W postępowaniu nieprocesowym skarga kasacyjna od postanowienia sądu drugiej instancji co do istoty sprawy jest, co do zasady dopuszczalna, stosownie do art. 519¹ § 1 k.p.c., jeżeli zaskarżone postanowienie kończy postępowanie w sprawie - z zakresu prawa osobowego, rzeczowego i spadkowego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Od wejścia w życie, z dniem 23 września 2001 r., ustawy z dnia 11 maja 2001 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych, ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o kosztach sądowych

w sprawach cywilnych, ustawy - Prawo o notariacie (Dz. U. Nr 63, poz. 635) postępowanie wieczystoksięgowe stanowi część postępowania nieprocesowego i dopuszczalność skargi kasacyjnej podlega wymaganiom określonym w art. 519¹ § 1 k.p.c. Sprawy o wpis w księdze wieczystej są sprawami z zakresu prawa rzeczowego w rozumieniu tego przepisu. Z uwagi na brak przepisu szczególnego, regulującego kwestię dopuszczalności skargi kasacyjnej w tych sprawach, w sposób odbiegający od reguły ogólnej, przewidzianej w art. 519¹ § 1 k.p.c., rozważenia wymagało jedynie, czy postanowienie sądu drugiej instancji oddalające apelację od odmowy wpisu roszczenia o zwrot wywłaszczonej nieruchomości w dziale trzecim księgi wieczystej stanowi postanowienie co do istoty, kończące postępowanie w sprawie.

Pod pojęciem „istoty sprawy” należy rozumieć przesłanki materialnoprawne wniosku o wpis (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2004 r., II CK 541/03, OSNC 2005, nr 6, poz. 112; z dnia 26 listopada 2009 r. I CZ 72/09, niepubl.; z dnia 14 marca 2013 r., I CZ 8/13, niepubl.). Rozstrzygnięcia wydane w przedmiocie określonym w art. 16 ust. 1 i 2 u.k.w.h. dotyczą skuteczności praw osobistych i roszczeń. Postanowienie w przedmiocie wniosku o wpis roszczenia o przeniesienie własności lub użytkowania wieczystego nieruchomości ma charakter materialnoprawny, ponieważ prowadzi do wykreowania stosunku prawnego między uprawnionym a każdorazowym właścicielem nieruchomości, służy zatem ustaleniu stanu prawnego nieruchomości, o którym mowa w art. 1 ust. 1 u.k.w.h. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2004 r., V CZ 42/04, OSNC 2005, nr 5, poz. 93; z dnia 14 marca 2013 r., I CZ 8/13). Postanowienie kończące postępowanie w sprawie, to takie postanowienie, które definitywnie kończy postępowanie w zakresie uprawnień podmiotowych, związanych z ustrojem ksiąg wieczystych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2012 r., II CZ 94/12, niepubl.). Nie odpowiadają tym wymaganiom postanowienia dotyczące wpisu ostrzeżenia o toczącym się procesie na podstawie postanowienia sądu o udzieleniu zabezpieczenia, wpisu ostrzeżenia na podstawie art. 10 ust. 2 u.k.w.h., czy art. 626¹³ § 1 k.p.c., bądź prostujące usterki wpisu.

Wnioskodawcy zgłosili żądanie o wpis w dziale trzecim wskazanej księgi wieczystej roszczenia o zwrot wywłaszczonych nieruchomości. Z uzasadnienia postanowienia Sądu pierwszej instancji z dnia 19 października 2012 r. wynika, że dla wniosku o wpis roszczenia nie było podstawy w przepisach ustawowych, jak też żaden przepis ustawy o gospodarce nieruchomościami nie przewiduje wpisu ostrzeżenia o toczącym się postępowaniu administracyjnym. W postanowieniu Sądu Okręgowego z dnia 28 listopada 2012 r. przedmiot postępowania określony został jako wniosek o wpis w dziale trzecim księgi wieczystej roszczenia o zwrot wywłaszczonych nieruchomości. Oddalając apelację wnioskodawców, Sąd ten odniósł się zarówno do braku podstaw do wpisu roszczenia, jak i wpisu ostrzeżenia o toczącym się postępowaniu, podzielił stanowisko wyrażone przez Sąd pierwszej instancji. Nie było zatem podstaw do potraktowania skargi kasacyjnej od tego postanowienia jako dotyczącej wpisu ostrzeżenia o toczącym się postępowaniu administracyjnym, skoro skarżący w toku całego postępowania powoływali się na przysługujące im roszczenie o zwrot wywłaszczonych nieruchomości, które należy do kategorii roszczeń o przeniesienie własności nieruchomości. Zaskarżone postanowienie również jako przedmiot sprawy określa wpis w dziale trzecim księgi wieczystej roszczenia o zwrot wywłaszczonych nieruchomości.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 i art. 13 § 2 k.p.c.